

RPG-distrikt Småland-Öland

Nätverket
**”KPR lyssnar
på oss!”**

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har efter en genomförd granskning ställt samman rapporten ”Skapa trygghet utan tvång”. Rapporten handlar om personer med nedsatt beslutförmåga. IVO har genomfört granskningen som en del av ett regeringsuppdrag.

Skapa trygghet utan tvång

Inspektionen för vård och omsorg har genomfört tillsyn i 41 särskilda boenden för äldre, enligt Socialtjänstlagen (SoL) och 52 bostäder med särskilt service för vuxna enligt lagen och stöd och service till vuxna med funktionshinder (LSS).

Utdrag ur rapporten:

- De flesta verksamheter har ett ledningssystem för kvalitetsarbete som är anpassat till verksamheten.
- Verksamheter som arbetar och följer upp uttalade arbetsmetoder som man kommit överens om lyckas bättre än andra.
- Personal inom särskilda boenden (SÄBO) och demensboenden har mer personal med särskild kompetens jämfört med personal inom LSS-boenden.

Samtidigt konstaterar man i rapporten att det finns brister i bemanningen, särskilt inom särskilda boenden och demensboenden, främst nattetid.

En tredjedel av underlaget i rapporten utgörs av verksamheter som bedrivits av enskilda utförare (dvs på uppdrag av kommunen). Det tycks inte allmänt finnas några skillnader, mer än att kvalitetsarbetet bedöms kommit något längre i enskilda verksamheter.

T

Samtycke är en form av överenskommelse, en form av medgivande, men är samtidigt ett komplicerat begrepp. Vad är samtycke? När får man samtycke av en person i en vårdssituation utan att behöva använda tvång?

En verksamhet i IVO-rapporten uttrycker det så här:

Några av de enskilda kan inte svara och då försöker personalen istället läsa av kroppsspråk och om den enskilde är trygg. Det skulle vara problematiskt att inhämta samtycke från den enskilde mer formellt och man måste hela tiden tänka för vems skull skyddsåtgärder görs.

Personal kan ha svårt att hantera krav från anhöriga och företrädare som anser att åtgärder ska vidtas för att skydda de enskilde, och som då för denne innebär begränsningar. Vem ska fatta besluten om eventuella tvångsåtgärder?

Personer med nedsatt beslutsförmåga är på många sätt en utsatt grupp med stort behov av stöd och hjälp från sin omgivning. Att ge personal med nedsatt beslutsförmåga så mycket frihet och självbestämmande som möjligt är en utmaning för personalen. För detta krävs personal med rätt kompetens och utbildning, men också ett förhållningssätt och en attityd som signalerar respekt för den enskilde.

Det kan uppstå en begreppsförvirring i begreppen skydds- tvångs- och begränsningsåtgärder mot en vuxens vilja . Ett samtycke kan vara uttryckligt. Med ett sådant samtycke menas att man aktivt skriftligen eller muntligen eller genom t ex ett jakande svar ger sitt samtycke till viss åtgärd.

Ett samtycke kan också vara att den enskilde agerar på ett sätt som underförstått visar att han eller hon samtycker, t ex genom att underlätta åtgärdens genomförande.

Att en person inte uttryckligen kan samtycka, behöver inte alltid innebära att en åtgärd sker mot den enskildes vilja.

Personcentrerad omvårdnad och demenssjukdom

Begreppet personcentrerad omvårdnad innebär att personen och inte demenssjukdomen sätts i fokus. En personcentrerad omvårdnad kan öka integriteten, självständigheten och initiativförmågan hos den skilde.

Personcentrerad vård innebär att i högre grad fokusera på de resurser varje person har och vad det innebär att vara människa i behov av vård. Man strävar efter att förstå vad som är bäst för den demenssjuke utifrån dennes perspektiv och man värnar om den demenssjukes självbestämmande och möjlighet till medbestämmande.

Det finns olika metoder för att genomföra en personcentrerad omvårdnad. Ett exempel är det som kallas reminiscensmetoden. Metoden fungerar oftast bra eftersom den är individbaserad. I metoden kan man använda olika teman från perioder i livet eller ämnen, t ex barndom, skoltid, hembygd, högtid, religion, arbetsliv och familjeband. På det sättet aktiveras långtidsminnet.

Personalen konstaterar att om det bor tio personer i boendet krävs tio individuella metoder.

Slutsatsen i rapporten är:

- Personalen känner i de flesta fall till sin rapporteringsskyldighet enligt lex Sarah kring det som gäller missförhållanden. Däremot är man inte lika medveten om att tvångs-, skydds- och begränsningsåtgärder kan innebära risk för ett missförhållande och bör därför rapporteras.
- Det finns allvarliga brister i bemanningen, särskilt inom särskilda boende och demensboenden nattetid. Det förekommer att verksamheterna planerar för att personal ska genomföra arbetsuppgifter på andra enheter, kortare eller längre stunder, upp till flera timmar i vissa fall. Det kan medföra brister i kvaliteten och även medföra att de boende blir inlåsta, vilket innebär att det är tvångs- och begränsningsåtgärder.

Metoder som användas för att höja och säkra kvalitén i boendet:

- Kvalitetsråd
- Teammöten
- Arbetsplatsträffar
- Reflektionsmöten

Läs mer:

www.ivo.se, artikelnummer 2015-56, Skapa trygghet utan tvång

www.demenscentrum.se med information om

Man utbildar bland annat ambassadörer för en nollvision utan tvång och begränsningar.

2015 12 02 Curt Karlsson